

De 47-jarige kunstenaress, Marwa-Hamwi kreeg de dag nadat ze was aangekomen in de Koepel in Haarlem direct verfkwasten en doeken in haar handen gedrukt door vrijwilligers. Zo kon ze haar verdriet over de oorlog in Syrië en de liefde voor haar land kwijt in symbolen, kleuren en vergezichten. Haar indrukken van Haarlem mengde ze op doek met haar heimwee naar huis.

Haarlem lijkt zo op Aleppo, dat kunstenaress Marwa-Hamwi er heimwee van krijgt.

FOTO UNITED PHOTOS/TOUSSAINT KLIUTERS

Aleppo en Haarlem op één doek

Haarlem ★ Als Marwa door het centrum van Haarlem loopt, ruikt ze de jasmijn, het Syrische eten, de zware kleden en kruidentheeën die in de straten van Aleppo hingen. De herinneringen aan haar geboortestad liggen als een fata morgana op de rode tegels, tussen de oude gebouwen, en in de smalle steegjes van Haarlem. Marwa vindt het prachtig. „Ik ben zo blij dat ik van alle steden, hier terecht ben gekomen. Haarlem lijkt op Aleppo en het voelt hier als thuis.” Tegelijkertijd krijgt de Syrische als ze door Haarlem wandelt, veel heimwee naar de stad waar ze is opgegroeid en jaren in vrede leefde. „Heimwee achtervolgt me. Het heeft maanden geduurd voordat ik Aleppo kon schilderen. De stad moest eruit, de oorlog moest eruit, maar het was

tegelijkertijd zo pijnlijk. Ik bleef maar huilen tijdens het schilderen.” In Aleppo werkte ze voor de oorlog als kunstdocent „Ik was zes toen een Bulgars meisje bij mij in de klas kwam. Ze sprak geen Arabisch maar communiceerde met tekeningen. Ik vond dat zo fascinerend, dat ze met tekeningen zichzelf kon uiten en ik ben toen ook gaan tekenen en schilderen. Mijn vader vond dat ik geen talent had, die zei altijd; kijk naar wat dat meisje kan, bij haar komt het schilderij tot leven, dat van jou lijkt nergens op. Maar ik vond dat niet erg, ik was daarom gemotiveerd om beter te worden. Pas 17 jaar later, lang nadat ik was afgestuurd op de hogeschool van de kunsten, gaf mijn vader me een keer een compliment over een schilderij met daarop een rivier. Mijn vader vond het alleen wel stom dat het leek dat het huis ernaast zo in het water zou vallen.” Ze lacht en haalt haar schouders op. Ondanks de gesprekken over

oorlog en verlies waarbij tranen vloeien, is ze vrolijk en gastvrij. „Wil je nog een koekje?” Landschappen maakt ze nog steeds. In haar werken van de afgelopen tijd heeft ze de horizons van Syrië over laten lopen in Nederlandse vergezichten. Op de tafel in de tweedehandswinkel de Schalk, waar Marwa als vrijwilliger werkt, zijn die schilderijen neergegoot op een hoop. Als ze wat wil uitleggen over een doek, wrikt ze het onder de andere werken vandaan. Voorzichtig zijn, vindt ze niet nodig. „Nee joh, ik heb wel twintig schilderijen over Haarlem. Schilderen is in eerste plaats een manier om me te uiten.”

Amsterdamse Poort

Ook de gebouwen uit Nederland en Syrië zijn in haar doeken naast elkaar vereeuwigd. Op een van haar werken heeft ze de Amsterdamse poort naast het theater van Aleppo geschilderd. „Ik heb begrepen dat in de Tweede Wereldoor-

log mensen hebben geleden rondom de Amsterdamse Poort. Door deze gebouwen samen te schilderen, wil ik symboliseren dat we verbonden zijn in verdriet.” In het theater van Aleppo creëerde ze tientallen herinneringen. „Ik heb daar geluisterd naar de mooiste concerten die je maar kunt bedenken, we dansten met zijn allen op de muziek van de bekendste zangers van Syrië en vaak beklom ik ’s ochtends vroeg de trappen van het theater om in het restaurant op het dak te ontbijten. Dan keek ik zo over de stad.” Tus- sen de gebouwen staat op het schilderij een fruitboom. „Je kunt in Aleppo het fruit van de bomen halen. Althans, dat was zo, inmiddels zijn de meeste bomen gekapt. Toch wilde ik een boom tekenen, omdat het een teken is van hoop voor mij. Van nieuw leven.” In al haar schilderijen zit de boodschap van hoop verscholen, soms in symbolen van bladeren en bomen, soms in kleuren. „Sommige men-

sen vragen aan mij: hoe kan het dat je nog steeds die hoop schildert na alles wat je hebt meegemaakt? Maar ik doe dat niet bewust. Ik schilder intuïtief.” Marwa is een jaar geleden naar Nederland gekomen. Haar kinderen wonen nog in Aleppo. „Ik heb een zoon van 24 en een dochter van 20. Mijn zoon is voor een deel verlamd en hij wordt verzorgd door mijn dochter. Ze wonen in een huis zonder elektriciteit en water, de schimmel zit op de muren en elke dag worden de omstandigheden zwaarder. Vorige week stuurde mijn dochter een foto van een plas bloed. Een man was omgekomen bij een bombardement. Mijn dochter liep vijf minuten voordat de bom viel, op diezelfde plek.” Haar mobiel vraagt tijdens het gesprek geregeld haar aandacht; haar dochter vraagt om advies als ze hoort dat haar oom, zijn oude meubels wil terughebben. „Maar dan hebben ze helemaal niets

meer.” Marwa veegt een traan van haar gezicht. Ze heeft er spijt van dat ze haar kinderen niet heeft meegenomen naar Nederland. „Maar mijn zoon kon die lange tocht niet aan en mijn dochter was veel te jong, ik durfde haar niet alleen te laten gaan.” Nu wacht het gezin op gezinshereniging. „De IND is zo traag, ik ben hier al een jaar, de situatie wordt steeds erger, ze zijn in gevaar en ik hoor alleen maar ’wachten’” Ze spreekt het woord gemakkelijk uit in het Nederlands.

Gescheiden

Bovenop het dagelijkse oorlogsge- weld vluchtte ze voor haar ex-man. „Ik was voor de oorlog al geschei- den van mijn man. Hij is schizo- freen en sloeg me met alles wat hij kon vinden. Toen ik bij hem weg- ging werden de bedreigingen er- ger; in de oorlog vertelde hij mijn kinderen dat hij mij wat ging aan- doen.” Ze wijst weer op het schilderij met

de bladeren en de vogels die sym-bool staan voor haar reis. „Vogels immigreren, net als ik. En de bla- deren staan voor mij en mijn kin- deren. De linker ben ik, de rechter zijn zij. Als je de steeltjes doortrekt komen ze bij elkaar. Daar hoop ik op.” Het landschap diepte ze op uit haar herinneringen. De heuvels komen uit Zuid-Duitsland waar ze vorig jaar rond deze tijd doorheen vluchtte. „Ook al was het een verdrietige tocht, ik genoot van de natuur. De paarse kleur is de kleur die je ’s avonds ziet in Syrië, als de zon ondergaat. Maar het is ook de kleur van verdriet.”

De molen uit Haarlem, die ze ziet vanaf haar kamer in de Koepel en de typische Nederlandse bloemen die ze in het voorjaar regenkwam, zijn vastgelegd in vrolijkere schil- derijen. „Maar als ik heel eerlijk ben heb ik dit gewoon nagetekend, het komt niet van binnenuit. Want ik weet niet meer echt wat de kleu- ren van geluk zijn. Dat weet ik pas als mijn kinderen hier zijn.”

